

JAUME I DEL PASSAT AL PRESENT

**750 ANYS
DE LA MORT
DEL MONARCA**

València, 5-7 d'octubre de 2026

Comissió d'honor

Molt Honorable Sr. Juan Francisco Pérez Llorca, president de la Generalitat Valenciana; Sr. Juan Luis Gandía Cabedo, Rector Magnífic de la Universitat de València; Honorable Sra. María del Carmen Ortí Ferre, consellera d'Educació, Cultura i Universitats de la Generalitat Valenciana; Il·lustríssim Sr. Vicente José Mompó Aledo, president de la Diputació de València; Excel·lentíssim i Reverendíssim Mons. Enric Benavent Vidal, arquebisbe de València; Sr. José Esteban Capilla Romá, Rector Magnífic de la Universitat Politècnica de València; Sra. Amparo Navarro Faure, Rectora Magnífica de la Universitat d'Alacant; Sr. Jesús Lancis Sáez, Rector Magnífic de la Universitat Jaume I; Il·lustríssima Sra. Marta Barrachina Mateu, presidenta de la Diputació de Castelló; Il·lustríssim Sr. Antonio Pérez Pérez, president de la Diputació d'Alacant; Excel·lentíssima Sra. María José Catalá Verdet, alcaldessa de València; Molt Il·lustre Sr. José María Lozano Velasco, president del Consell Valencià de Cultura; Honorable Sra. M. Àngels Francés Díez, presidenta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua; Il·lustre Sra. Yolanda Alamar Bonet degana del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de València i Castelló; Il·lustre Sr. Francisco Martín Irlles, degà del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències d'Alacant.

Organitza

Generalitat Valenciana, Diputació de València, Universitat de València.

Col·labora

Universitat Politècnica de València, Universitat d'Alacant, Universitat Jaume I, Diputació de Castelló, Diputació d'Alacant, Ajuntament de València, Consell Valencià de Cultura, Acadèmia Valenciana de la Llengua, Àrea de Cultura de la Diputació de València, Secretaria Autonòmica d'Universitats, Secretaria Autonòmica de Cultura, Consorci de Museus, Vice-rectorat de Cultura de la Universitat de València, Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de València i Castelló, Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències d'Alacant, Grup d'investigació Cultures i Societats de l'Edat Mitjana (CiSEM).

ORGANITZACIÓ ACADÈMICA

President

Antoni Furió, catedràtic d'història medieval de la Universitat de València

Comissió organitzadora

Joan Aliaga Morell, Universitat Politècnica de València; Maria Barceló Crespi, Universitat de les Illes Balears; Juan Antonio Barrio Barrio, Universitat d'Alacant; Maria Bonet Donato, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona; José Vicente Cabezuelo Pliego, Universitat d'Alacant; Josepa Cortés Escrivà, Universitat de València; Vicent J. Escartí Soriano, Universitat de València; Juan Vicente García Marsilla, Universitat de València; Vicent Giménez Chornet, Universitat Politècnica de València; Francisco Gimeno Blay, Universitat de València; Enric Guinot Rodríguez, Universitat de València; Vicent Martines Peres, Universitat d'Alacant; Tomàs Martínez Romero, Universitat Jaume I, Castelló; Encarna Montero Tortajada, Universitat de València; Rafael Narbona Vizcaino, Universitat de València; Vicent Pons Alós, Arxiu de la Catedral de València; Carles Rabassa Vaquer, Universitat Jaume I, Castelló; Pau Viciano Navarro, Universitat de València

Secretaris

Sandra Bernabeu, Universitat de València; Miquel Faus, Universitat de València.

PORTADA: Gonçal Peris, *Jaume I*. MNAC.

Enguany es compleixen set-cents cinquanta anys de la mort de Jaume I. Hem volgut celebrar aquest congrés en la setmana del 9 d'Octubre, una data que manté viva la memòria del rei i de la conquesta de València. L'efemèride ens convida a tornar sobre aquell moment decisiu de la nostra història i, alhora, a examinar com s'ha recordat i interpretat la figura de Jaume I al llarg dels segles.

La conquesta de València per Jaume I i la fundació del nou regne són fets centrals de la nostra història. Van donar lloc a institucions —les Corts i, més tard, la Generalitat— i a un ordenament jurídic —els Furs— propis; per a la població andalusina, la conquesta obrí un temps de desposseïció i submissió, resistències, pactes i convivència amb els nous pobladors cristians. Estudiar aquell procés en tota la seua complexitat ens ajuda a entendre tant els fonaments del nou regne com els conflictes sobre els quals es va alçar. El *Llibre dels fets* ens acosta a la imatge que el rei volgué deixar de si mateix; confrontar-la amb altres testimonis ens permet conèixer millor el seu regnat i el món que contribuï a crear.

El congrés *Jaume I, del passat al present. 750 anys de la mort del monarca* reunirà, del 5 al 7 d'octubre, investigadores i investigadors de diverses disciplines i universitats en diferents espais de la ciutat de València. Les sessions abordaran el govern, la societat i la cultura del segle XIII, i també les representacions i els usos posteriors de la figura de Jaume I. Aquest recorregut ens ajudarà a distingir entre el personatge històric i les imatges que cada època n'ha fet.

Agraïsc a les institucions organitzadores —la Generalitat Valenciana, la Diputació de València i la Universitat de València— i col·laboradores, a les persones que participen en les sessions i a la comissió organitzadora el treball que ha fet possible aquesta trobada acadèmica. Espere que el congrés siga un espai de debat rigorós i obert, capaç d'enriquir el nostre coneixement del passat i d'aportar elements per a comprendre el temps que vivim i pensar el futur que volem construir.

DILLUNS 5 D'OCTUBRE

PARANIMF DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

09.00 h: Sessió inaugural

Parlaments del rector de la Universitat de València, Juan Luis Gandia Cabedo; de la Consellera d'Educació, Cultura i Universitats de la Generalitat Valenciana, María del Carmen Ortí Ferré, i del president de la Diputació de València, Vicente José Mompó Aledo.

Lliçó inaugural del president del congrés, Antoni Furió

10.15 h: Pausa

Presidència: Vicent Giménez Chornet, Universitat Politècnica de València

10.30 h

Stefano Cingolani. *L'autocaracterització del rei Jaume per al futur.*

11.00 h

Vicent Martines (Universitat d'Alacant). *Jaume I i el joc d'espills intercultural.*

11.30 h

Mª Elisa Varela Rodríguez (Universitat de Girona). *Dones de l'època del rei cavaller, Jaume I.*

12.00 h: Pausa

12.30 h

Jaume Aurell (Universitat de Navarra). *El Llibre dels Fets en el context de la historiografia medieval europea.*

13.00 h

Vicent J. Escartí (Universitat de València). *El procés de canonització del rei en Jaume: un projecte frustrat.*

13.30 h Recepció en el claustre de la Universitat, oferta per la Universitat de València

SALA PALMIRENO DE LA FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Presidència: Luis Almenar Fernández, Universitat de València

15.30 h

Esther Tello (CSIC-Institució Milà i Fontanals). *Jaime I y la gestión de los recursos eclesiásticos en la Corona de Aragón: Las Cortes eclesiásticas de 1235.*

16.00 h

Miriam Cabré (Universitat de Girona). «Fort deia gran paraula l'infant»: *Jaume I davant la disputa dels seus fills.*

16.30 h

Carlos Laliena (Universitat de Saragossa). *Las Cortes de Jaime I. Transformaciones en la dinámica del Estado en la Corona de Aragón.*

17.00 h: Pausa

17.30 h

Mario Lafuente (Universitat de Saragossa). *Tensiones fronterizas entre las Coronas de Aragón y Castilla durante el reinado de Jaime I (1213-1276).*

18.00 h

Lluís Arroyo Amores (Universitat Autònoma de Barcelona). *El comerç entre la Corona d'Aragó i el Magrib en temps de Jaume I: noves fonts i perspectives.*

18.30 h

Jordi Quiles (Universitat de València). *L'encunyació del real valencià: fer moneda per a fer regne.*

DIMARTS 6 D'OCTUBRE

SALA PALMIRENO DE LA FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Presidència: Juan Vicente García Marsilla, Universitat de València

09.30 h

Josep Torró (Universitat de València). *La 'Guerra dels Sarraïns': la insurrecció dels musulmans del regne de València (1276-1277).*

10.00 h

Antoni Mas (Universitat de les Illes Balears) i Ricard Soto (Universitat de Barcelona). *La conquesta jaumina i el destí dels andalusins a Mayûrqa.*

10.30 h

Rafael Narbona (Universitat de València). *Els primers ciutadans de València.*

11.00 h Pausa

11.30 h

Enric Guinot (Universitat de València). *La justícia reial a la València de Jaume I (1233-1276).*

12.00 h

Luis Galan (Universitat del País Basc). *El faraó i Moisès: el rei en Jaume i l'infant Pere i les primeres elits valencianes (c. 1262-1276).*

12.30 h

Lledó Ruiz Domingo (Universitat Jaume I). *Les bases patrimonials de la reialesa femenina en temps de Jaume I: el cas d'Elionor de Castella i Violant d'Hongria.*

CENTRE DEL CARME

Presidència: Pau Armengol Machí, arqueòloga

15.30 h

Francisco M. Gimeno Blay (Universitat de València). *Conquerir i escriure. La lògica gràfica occidental al País Valencià.*

16.00 h

Josepa Cortés (Universitat de València). *Els notaris en la conquesta i la creació del nou regne de València.*

16.30 h

Pau Viciano (Universitat de València). *Cap a la uniformització de les pràctiques de la cancelleria reial: la datació cronològica dels documents de Jaume I.*

17.00 h Pausa

17.30 h

Vicent Garcia Edo (Universitat Jaume I). *Addicions al Codi dels Furs de València de 1238, realitzades durant el regnat de Jaume I (1239-1271).*

18.00 h

Mateu Rodrigo (Universitat de València). *Els records de Jaume I a la ciutat de València.*

18.30 h

Anna Peirats (Universitat Catòlica de València Sant Vicent Màrtir). *Providencialisme, espiritualitat i consciència del més enllà en el Llibre dels Fets.*

20:00 h Recepció

Sopar al Centre del Carme, ofert per la Generalitat Valenciana

DIMECRES 7 D'OCTUBRE

SALA PALMIRENO DE LA FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Presidència: Sandra Bernabeu Borja, Universitat de València

09.30 h

Josep Antoni Aguilar Àvila (Universitat Catòlica de València). *La 'bona ombra' de Jaume I, del Llibre dels fets a la Crònica de Muntaner.*

10.00 h

Antonio Constán (Universitat de València). *¿Resonancias de una narrativa árabe andalusí en el Llibre dels Feits?*

10.30 h

Antoni Ferrando (Universitat de València). *La política cultural de Pere el Cerimoniós: el Llibre dels Fets.*

11.00 h Pausa

11.30 h

Vicent Pons (Arxiu de la Catedral de València). *El capítol de la catedral de València en temps de Jaume I.*

12.00 h

Robert March (Universitat d'Alacant). *La festa jaumina de 1738 als ulls d'Ortí i Mayor.*

12.30 h

Rafael Roca (Universitat de València). *1876, una data emblemàtica en la recuperació de la memòria jaumina.*

SALÓ D'ACTES ALFONS EL MAGNÀNIM DEL CENTRE CULTURAL LA BENEFICÈNCIA

13.00-15.30 h Recepció

Dinar ofert per la Diputació de València

Presidència: Esther Alba Pagán, Universitat de València

15.30 h

Carlos López Rodríguez (antic director de l'Arxiu del Regne de València i de l'Arxiu de la Corona d'Aragó). *El Tratado de Cazola y la conquista de Valencia.*

16.00 h

Marta Fernández Siria (Universitat de València). *El rei situat: espai i paisatge regi a la Corona d'Aragó del segle XIII*

16.30 h

Encarna Montero (Universitat de València). *La catedral de València en temps de Jaume I: espai de conquesta i memòria.*

17.00 h Pausa

17.30 h

Francesc Granell (Universitat de València). *Jaume I tocant l'arpa. La miniatura del Llibre de privilegis de l'Arxiu Municipal d'Alzira.*

18.00 h

Francesca Español (Universitat de Barcelona). *Jaume I i el seu aixopluc funerari. Disposicions testamentaries i mausoleus.*

18.30 h

Presentació del número de la revista *Debats* dedicat a Jaume I, amb les intervencions de Miquel Nadal, director de la Institució Alfons el Magnànim; Vicent J. Escartí, director de la revista *Debats*; Antoni Furió, coordinador del número dedicat a Jaume I.

19.00 h Cloenda

Parlaments del Diputat de Cultura de la Diputació de València, Francisco Teruel; del vice-rector de Cultura de la Universitat de València, Albert Moncusí; i del president de la Diputació de València, Vicente Mompó.

VALÈNCIA, 5-7 D'OCTUBRE DE 2026

INAUGURACIÓ

Paranimf de la Universitat de València

SESSIONS ACADÈMIQUES

Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València
Centre del Carme Cultura Contemporània. CCCC
Centre Cultural La Beneficència

CLOENDA

Centre Cultural La Beneficència

